

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 348/09-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. februára 2010 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti O. D., B., zastúpeného advokátkou Mgr. K. B., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva pokojne sa zhromažďovať podľa čl. 28 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp/121/09 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp/121/09 bolo porušené základné právo O. D. pokojne sa zhromažďovať zaručené v čl. 28 Ústavy Slovenskej republiky.

2. O. D. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 € (slovom jedno euro), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť O. D. trovy právneho zastúpenia v sume 368,55 € (slovom tristošesťdesiatosem eur a päťdesiatpäť centov) na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. K. B., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti O. D. vo zvyšnej časti *n e v y h o v u j e .*

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 348/09-17 bola 13. októbra 2009 prijatá sťažnosť O. D., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a základného práva pokojne sa zhromažďovať podľa čl. 28 ústavy postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp/121/09.

2. Sťažovateľ tvrdí, že krajský súd oneskoreným rozhodnutím, ktorým bolo zrušené rozhodnutie mestskej časti (ďalej aj „mestská časť“) o zákaze uskutočniť verejné zhromaždenie, porušil sťažovateľovo ústavné právo na pokojné zhromažďovanie. Podstatou sťažnosti je teda zistenie, či došlo k zásahu do uvedeného práva sťažovateľa a či takýto zásah bol ústavne akceptovateľný. Sťažovateľ z rovnakého dôvodu namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na rozhodnutie bez zbytočných prieťahov.

3. Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ podal 10. júna 2009 na M. mestskej časti oznámenie o zvolaní verejného zhromaždenia v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovaní práve v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o zhromažďovaní práve“). Zhromaždenie sa malo uskutočniť v B. 18. júna 2009 od 9.00 h do 20.00 h a 19. júna 2009 od 9.00 h do 20.00 h (teda počas návštevy prezidenta Čínskej ľudovej republiky v Bratislave), a to na účel podpory ľudských práv v Číne.

4. Starosta mestskej časti Ing. arch. A. P. následne 11. júna 2009 svojím rozhodnutím sp. zn. 5343/23946/2009/SPC/Nag zakázal zhromaždenia, ktoré sa mali konať 18. júna 2009 v čase od 12.00 h do 20.00 h a 19. júna 2009 v čase od 09.00 h do 14.00 h s odvolaním na § 10 ods. 2 písm. b) zákona o zhromažďovacom práve. Rozhodnutie starostu bolo zverejnené na úradnej tabuli mestskej časti a na internetovej stránke mestskej časti 12. júna 2009 a v rovnaký deň bolo doručené aj sťažovateľovi.

5. V zmysle § 250l a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve podal sťažovateľ 15. júna 2009 o 9.19 h na Krajskom súde v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „súd“) opravný prostriedok proti rozhodnutiu o zákaze zhromaždenia. Sťažovateľ podal 17. júna 2009 na krajskom súde návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia. Samosudkyňa krajského súdu 19. júna 2009 návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia odmietla a následne nariadila pojednávanie vo veci na 25. jún 2009. Pozvánka na pojednávanie zo 17. júna 2009 bola sťažovateľovi doručená 18. júna 2009. Na pojednávaní konanom 25. júna 2009 bol vypočutý sťažovateľ a zástupca mestskej časti. Súd pojednávanie odročil na 14. júl 2009. Na pojednávaní uskutočnenom 14. júla 2009 krajský súd vyhlásil rozsudok č. k. 3 Sp/121/09-35, ktorým napadnuté rozhodnutie o zákaze zhromaždenia zrušil, a to z dôvodu podľa § 250q ods. 2 OSP v spojitosti s § 250j ods. 2 písm. d) OSP a § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve.

6. Predmetná vec sa podľa sťažovateľa týka uplatňovania práva na pokojné zhromažďovanie a jeho súdnej ochrany. Porušovateľom základných práv sťažovateľa je Krajský súd v Bratislave. Konaním, ktorým došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa, je postup krajského súdu pri rozhodovaní o opravnom prostriedku sťažovateľa proti zákazu ním zvolaného zhromaždenia, o ktorom krajský súd nerozhodol v zákonom ustanovenej trojdňovej lehote, ale rozhodol až 29 dní po podaní opravného prostriedku.

7. Sťažovateľ namieta, že napadnutým postupom (konaním) krajský súd porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a základné právo pokojne sa zhromažďovať podľa čl. 28 ústavy, a to samostatne, ako aj v spojení navzájom.

8. *Sťažovateľ zvolal zhromaždenie pri príležitosti návštevy prezidenta Čínskej ľudovej republiky v Slovenskej republike a jeho prijatia prezidentom Slovenskej republiky v Prezidentskom paláci. Účelom sťažovateľom zvolaného zhromaždenia bolo počas prijatia čínskeho prezidenta v Prezidentskom paláci využiť slobodu prejavu a vyjadriť podporu dodržiavaniu ľudských práv v Číne, protestovať proti ich porušovaniu tamojším režimom a vyzvať predstaviteľov Slovenskej republiky, aby pri stretnutiach s prezidentom Čínskej ľudovej republiky otvorili otázku ľudských práv. Išlo teda evidentne o účely výkonu zhromažďovacieho práva v zmysle § 1 ods. 2 zákona o zhromažďovacom práve. Na tieto skutočnosti poukázal sťažovateľ aj v opravnom prostriedku podanom na krajskom súde.*

9. *Zhromaždenie na podporu ľudských práv v Číne počas návštevy čínskeho prezidenta v Bratislave plánovala zorganizovať skupina mimovládnych organizácií(...). Sťažovateľ pôsobí v prvej z menovaných organizácií. V čase, keď mestskej časti bolo doručené oznámenie o zvaní verejného zhromaždenia (streda 10. júna 2009), bolo známe, že návšteva čínskeho prezidenta v Slovenskej republike sa uskutoční v dňoch 18. a 19. júna 2009, nebol však verejne známy program návštevy ani termín prijatia čínskeho prezidenta slovenským prezidentom v Prezidentskom paláci. Keďže zámerom sťažovateľa a skupiny mimovládnych organizácií bolo zorganizovať verejné zhromaždenie práve počas prijatia čínskeho prezidenta v Prezidentskom paláci, sťažovateľ oznámil konanie dvoch zhromaždení–18. júna 2009 konanie prvého a 19. júna 2009 konanie druhého. Čas zhromaždenia v oboch prípadoch určil od 9.00 h do 20.00 h.*

10. *Starosta mestskej časti zakázal sťažovateľovi uskutočniť verejné zhromaždenia 18. júna 2009 v čase od 12.00 h do 20.00 h a 19. júna 2009 v čase od 9.00 h do 14.00 h v B. Prijatie čínskeho prezidenta v Prezidentskom paláci sa pritom malo uskutočniť 18. júna 2009 približne o 15.00 h, teda v čase, v ktorom bolo zhromaždenie oznámené sťažovateľom zakázané.*

11. *V predmetnom prípade rozhodla mestská časť o zákaze zhromaždenia oznámeného sťažovateľom. Rozhodnutie starostu mestskej časti sp. zn. 5343/23946/2009/SPCP/Nag z 11. júna 2009 o zákaze zhromaždenia bolo sťažovateľovi doručené v piatok 12. júna 2009. Rozhodnutie o zákaze bolo podľa názoru sťažovateľa*

v rozpore so zákonom o zhromažďovacom práve. Sťažovateľ preto podal proti rozhodnutiu o zákaze zhromaždenia v zákonnej lehote na krajskom súde opravný prostriedok, a to hneď v nasledujúci pracovný deň po doručení rozhodnutia o zákaze zhromaždenia, čiže v pondelok 15. júna 2009 o 9.19 h.

12. Podľa § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve mal súd o opravnom prostriedku rozhodnúť do troch dní. Podľa § 17 zákona o zhromažďovacom práve „Ak je v tomto zákone lehota určená počtom dní, rozumie sa jedným dňom doba 24 hodín od udalosti, ku ktorej sa lehota viaže“. Opravný prostriedok sťažovateľa bol krajskému súdu doručený 15. júna 2009 o 9.19 h. Lehota na rozhodnutie krajského súdu v zmysle § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve tak uplynula 18. júna 2009 o 9.19 h. Krajský súd však rozhodol až 14. júla 2009 – teda 29 dní po podaní opravného prostriedku sťažovateľom.

13. V prípade, že by krajský súd postupoval v súlade s § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve a rozhodol o opravnom prostriedku sťažovateľa do troch dní, rozhodol by najneskôr vo štvrtok 18. júna 2009 o 9.19 h, čiže v čase vyše dve hodiny pred termínom, od ktorého bolo zhromaždenie zakázané (12.00 h), a vyše päť hodín pred termínom, kedy sa zhromaždenie malo reálne uskutočniť. V prípade rozhodnutia súdu v zákonnej trojdňovej lehote a v prípade zrušenia rozhodnutia o zákaze zhromaždenia by sa mohlo zhromaždenie uskutočniť tak, aby bol naplnený jeho účel (podpora dodržiavania ľudských práv v Číne počas prijatia čínskeho prezidenta slovenským prezidentom v Prezidentskom paláci o 15.00 h).

14. Krajský súd rozhodovaním o opravnom prostriedku sťažovateľa proti zákazu ním zvolaného zhromaždenia rozhodoval o ochrane jeho práva pokojne sa zhromažďovať. Z viacerých rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že poskytnutím práva na súdnu ochranu by bol procesný postup súdu v súlade so zákonom. V predmetnom prípade bolo povinnosťou krajského súdu poskytnúť súdnu ochranu sťažovateľovmu základnému právu v súlade s podmienkami ustanovenými zákonom. Tým, že súd porušil trojdňovú lehotu ustanovenú zákonom o zhromažďovacom práve a rozhodol až 29 dní po podaní opravného prostriedku, neposkytol súdnu ochranu sťažovateľovmu základnému právu pokojne sa zhromažďovať a

zároveň porušil právo sťažovateľa pokojne sa zhromažďovať. Zároveň tým podľa sťažovateľa porušil právo pokojne sa zhromažďovať aj ďalším fyzickým osobám, ktoré mali v úmysle zúčastniť sa plánovaného zhromaždenia za dodržiavanie ľudských práv v Číne.

15. Právo na súdnu ochranu sa v predmetnom prípade nevyčerpáva iba možnosťou sťažovateľa obrátiť sa na súd a podať opravný prostriedok. Rovnako sa právo na súdnu ochranu nevyčerpáva tým, že súd o opravnom prostriedku napokon rozhodol. Účinné uplatnenie práva na súdnu ochranu vyžaduje, aby súd o opravnom prostriedku rozhodol v súlade so zákonom, teda aj pri dodržaní zákonom ustanovenej trojdňovej lehoty, a tak, aby poskytol účinnú súdnu ochranu zhromažďovaciemu právu sťažovateľa (včasné rozhodnutie, ktoré by umožnilo uskutočniť protizákonne zakázané verejné zhromaždenie).

16. V predmetnom prípade tak dodržanie trojdňovej lehoty pre rozhodnutie krajského súdu o opravnom prostriedku nebolo relevantné len z hľadiska dodržania ustanovenia § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovaní práve, ale aj z hľadiska zachovania zmyslu zhromažďovacieho práva sťažovateľa. Rozhodnutie krajského súdu o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia po termíne, v ktorom sa malo uskutočniť zhromaždenie a v ktorom mohol byť naplnený zmysel a účel zhromaždenia znamenalo, že sťažovateľ nemohol v predmetnom prípade uplatniť svoje právo pokojne sa zhromažďovať. Neskoršie rozhodnutie súdu z hľadiska praktického uplatnenia zhromažďovacieho práva sťažovateľa a z hľadiska poskytnutia účinnej súdnej ochrany tomuto právu stráca zmysel. Uskutočnenie zhromaždenia za dodržiavanie ľudských práv v Číne plánované počas prijatia čínskeho prezidenta slovenským prezidentom totiž po skončení tohto prijatia, ako aj po skončení celej návštevy čínskeho prezidenta stráca zmysel, lebo neumožňuje naplniť účel, s ktorým bolo zhromaždenie zvolávané. Súd teda, keď o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia nerozhodol v zákonom ustanovenej trojdňovej lehote, podľa presvedčenia sťažovateľa porušil aj ústavný imperatív dbať pri obmedzovaní základných práv a slobôd na ich podstatu a zmysel.

17. Porušenie práva pokojne sa zhromažďovať týmto postupom krajského súdu je o to zjavnejšie, že súd neskôr (29 dní po podaní opravného prostriedku) napadnuté rozhodnutie o zákaze zhromaždenia rozsudkom zo 14. júla 2009 zrušil ako nezákonné, čím

potvrdil, že rozhodnutie starostu mestskej časti o zákaze zhromaždenia bolo v rozpore so zákonom a že zákazom zhromaždenia bolo porušené základné právo sťažovateľa na pokojné zhromažďovanie.

18. Napadnuté rozhodnutie mestskej časti bolo súdom zrušené podľa § 250j ods. 2 písm. d) OSP, pričom odvolanie proti nemu podľa § 250s OSP nie je možné podať, a samotným doručením sa stal tento rozsudok ihneď právoplatným a vykonateľným. Súd v poučení k rozsudku síce uviedol, že je proti nemu možné podať odvolanie do 15 dní, avšak takéto poučenie je v rozpore s § 250s druhou vetou OSP. V prípade včasného doručenia rozhodnutia súdom by teda sťažovateľ okamžite mohol uplatňovať svoje právo pokojne sa zhromažďovať.

19. K lehote na prípravu súdneho pojednávania sťažovateľ uviedol, že krajský súd v zápisniciach z pojednávania (25. jún 2009 a 14. júl 2009) nezdôvodnil, prečo nedodržel zákonom ustanovenú trojdňovú lehotu pre rozhodnutie o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia. Jednou z možností je, že by súd svoje konanie ospravedlňoval tým, že jeho postup sa opiera o ustanovenie § 115 OSP. Ustanovenie § 115 ods. 2 OSP, ktoré spomína lehotu 5 dní, však v žiadnom prípade nemôže byť interpretované tak, že by malo byť dôvodom na nedodržanie lehoty 3 dní na rozhodnutie o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia. Nedochoďza tu totiž k rozporu dvoch právnych noriem. Kým ustanovenie § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve je kogentné („Súd rozhodne do troch dní.“) a nepripúšťa prekročenie tejto lehoty alebo výnimku z tohto zákonného pravidla, ustanovenie § 115 ods. 2 OSP nie je kogentné, pretože neustanovuje, že v každom prípade musí byť nevyhnutne zachovaná lehota minimálne 5 dní na prípravu pojednávania. Z formulácie „spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať“ zjavne vyplýva, že ide o pravidlo, ktoré v prípade potreby nevylučuje stanovenie kratšej lehoty. Je jednoznačné, že požiadavka, aby účastníci mali na prípravu na pojednávanie 5 dní, sa nemôže uplatniť v prípade, keď iná právna norma stanovuje, že o veci je súd povinný rozhodnúť „do troch dní“. Uvedené diskrečné právo súdu – stanoviť dĺžku lehoty, mal teda krajský súd uplatniť v súlade s ústavou tak, aby zároveň bola zabezpečená aj súdna ochrana zhromažďovacieho práva. To znamená, že súd mal stanoviť takú lehotu, aby

vo veci mohol rozhodnúť do troch dní od podania opravného prostriedku, ako to ustanovuje § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve.

20. Podľa sťažovateľa zároveň platí, že v prípade konkurencie právnych noriem sa používa výkladové pravidlo *lex specialis derogat legi generali*. Vzťah dvoch lehôt podľa § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve a podľa § 115 ods. 2 OSP by bolo možné interpretovať ako vzťah špeciálnej normy ku všeobecnej norme. Trojdňová lehota na rozhodnutie súdu o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia v § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve je jednoznačne špeciálnejšou a konkrétnejšou reguláciou právneho vzťahu ako všeobecná lehota „spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať“ v § 115 ods. 2 OSP, ktorá je teda v tomto prípade všeobecnou normou.

21. K trojdňovej lehote na rozhodnutie o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia považoval sťažovateľ za potrebné tiež podotknúť, že v žiadnom prípade nejde o nesplniteľnú a nereálnu lehodu na rozhodnutie súdu. Keďže krajský súd v predmetnej veci rozhoduje o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy, musí vychádzať predovšetkým zo znenia a odôvodnenia samotného rozhodnutia o zákaze zhromaždenia a z dokumentov, ktoré boli podkladom na jeho vydanie. Predmetom súdneho prieskumu je znenie rozhodnutia o zákaze zhromaždenia, a nie prípadné ďalšie vyjadrenia správneho orgánu dopĺňajúce odôvodnenie rozhodnutia. Vzhľadom na to je možné predpokladať, že v predmetnom prípade išlo o vec, ktorú bolo možné rozhodnúť len na základe spisu a listinných dôkazov, a teda aj upustiť od pojednávania, ak by s tým účastníci súhlasili. Z uvedeného tiež vyplýva, že správny orgán nepotrebuje žiadnu špeciálnu, časovo náročnú prípravu na pojednávanie.

22. Skutočnosť, že z § 115 ods. 2 OSP nevyplýva, že účastníci konania musia mať v každom prípade vždy minimálne päť dní na prípravu pojednávania, je evidentná aj z niektorých ďalších ustanovení samotného Občianskeho súdneho poriadku. Napríklad ustanovenia § 250zb ods. 3 a § 250zd ods. 3 OSP ustanovujú, že súd rozhodne do troch dní od podania návrhu v konaní o registrácii kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov. Ani v týchto

prípadoch nie je možné zabezpečiť, aby účastníci konania mali „najmenej päť dní“ na prípravu konania. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ považuje za jednoznačne preukázané, že ustanovenie § 115 ods. 2 OSP nebolo prekážkou pre rozhodnutie súdu o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia v trojdňovej lehote ustanovenej § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve.

23. Postupom krajského súdu pri rozhodovaní o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu o zákaze zhromaždenia došlo podľa sťažovateľa aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

24. V predmetnom prípade ide podľa sťažovateľa evidentne o takúto situáciu, pretože zákon o zhromažďovanom práve ustanovuje trojdňovú lehotu na rozhodnutie o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia. Nerešpektovanie tejto zákonom ustanovenej lehoty je preto potrebné považovať za porušenie práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prieťahov. Lehota pre rozhodnutie súdu o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia nie je v zákone ustanovená samoúčelne. Jej účelom je poskytnúť účinnú súdnu ochranu právu pokojne sa zhromažďovať. Keďže „výkon tohto práva slúži občanom na využívanie slobody prejavu a ďalších ústavných práv a slobôd, na výmenu informácií a názorov a na účasť na riešení verejných a iných spoločných záležitostí vyjadrením postojov a stanovísk“, veľmi často ide zo strany zvolávateľov o snahu využiť slobodu prejavu a výkon zhromažďovacieho práva vo vzťahu k aktuálnemu daniu. V prípade, že by pre rozhodovanie o opravných prostriedkoch nebola stanovená primerane krátka lehota, strácala by súdna ochrana tohto práva zmysel, pretože by súdy o opravných prostriedkoch proti zákazom zhromaždenia rozhodovali v čase, keď by už udalosti, situácie a okolnosti, ktoré boli podnetom na zvolanie zhromaždenia, neboli aktuálne. Takýto právny stav by poprel zmysel zhromažďovacieho práva a vytvoril by predpoklady na možnosť rozsiahleho porušovania práva pokojne sa zhromažďovať zo strany orgánov verejnej správy (obce) prostredníctvom protizákonných rozhodnutí o zákaze zhromaždenia, pretože fyzické osoby a právnické osoby by boli fakticky zbavené súdnej ochrany tohto práva v čase, ktorý by pre zmysluplné využitie tohto práva mal význam.

25. *Sťažovateľ odkazuje na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 70/98. Napriek odlišnosti veci od daného nálezu bolo aj v predmetnom prípade potrebné brať do úvahy predmet konania, pretože nerozhodnutie veci v zákonom ustanovenej lehote malo za následok „de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“, a to tým, že sa sťažovateľovi znemožnilo uplatniť zhromažďovacie právo v čase, keď bolo zmysluplné zhromaždenie uskutočniť (počas návštevy čínskeho prezidenta), hoci aj krajský súd neskôr uznal rozhodnutie o zákaze zhromaždenia za protizákonné a zrušil ho. V predmetnom prípade teda plne platí postulát uvádzaný Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), že „justice delayed is justice denied“.*

26. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa O. D. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo pokojne sa zhromažďovať podľa čl. 28 Ústavy Slovenskej republiky boli porušené tým, že Krajský súd v Bratislave vo veci sp. zn. 3Sp/121/2009 nerozhodol o opravnom prostriedku sťažovateľa proti rozhodnutiu Mestskej časti(...) č. j.: 5343/23946/2009/SPCP/Nag zo dňa 11. 6. 2009 o zákaze sťažovateľom zvolaného zhromaždenia v lehote 3 dní, ktorá vyplýva z § 11 ods. 3 zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve v znení neskorších predpisov.

2. O. D. sa priznáva finančné zadošťačenie vo výške 1 Euro, ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

3. O. D. sa priznáva náhrada trov konania a právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. K. B. do 15 dní od dňa právoplatnosti tohto nálezu.“

27. *Vo svojom vyjadrení k veci predsedníčka krajského súdu uviedla, že ustanovenie § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve síce ukladá súdu rozhodnúť o opravnom prostriedku v takomto prípade do 3 dní, avšak neupravuje bližšie procesné podmienky postupu súdu a potom pre konanie samotné platia obdobne ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku o preskúmaní rozhodnutí správneho orgánu (tretia hlava a primerane aj subsidiárne tiež druhá hlava piatej časti Občianskeho súdneho poriadku).*

28. Z uvedenej osobitnej úpravy vyplýva, že prvoradým cieľom takéhoto konania je zabezpečiť jeho rýchlosť, avšak aj pri tejto musí byť zachovaná zásada verejnosti. *Predsedníčka krajského súdu* je toho názoru, že zvolený postup súdu musí byť taký, aby zároveň bolo zaručené právo každého na verejné prerokovanie jeho veci a v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, ako to vyplýva z čl. 48 ods. 2 ústavy.

29. Spôsoby vybavenia veci postupom podľa *tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku* upravuje ustanovenie § 250q OSP, podľa ktorého je povinnosťou súdu vo veci nariadiť pojednávanie, pokiaľ nie sú splnené podmienky pre verejné vyhlásenie rozsudku bez pojednávania postupom podľa *ustanovenia § 250f ods. 1 alebo ustanovenia § 250f ods. 2 OSP*.

30. V danom prípade nebolo možné postupovať podľa *ustanovenia § 250f ods. 1 OSP*, keďže účastníci takýto postup zhodne nenavrhlí a ani ich súhlas udelený nebol. *Ustanovenie § 250f ods. 2 OSP* síce umožňuje vyzvať účastníka konania na vyjadrenie sa k prejednávaniu veci bez nariadenia pojednávania, avšak do 15 dní od doručenia tejto výzvy. Keďže opravný prostriedok navrhovateľa bol súdu doručený 15. júna 2009, táto 15-dňová lehota by uplynula 30. júna 2009 a až následne by bolo možné, v závislosti od vyjadrenia účastníkov, zvoliť ďalší postup, t. j. buď určiť termín verejného vyhlásenia rozsudku, alebo vo veci nariadiť pojednávanie.

Práve z dôvodu zachovania požiadavky rýchlosti konania vo veciach preskúmania rozhodnutí správneho orgánu vyplývajúcej zo zákona o zhromažďovacom práve zákonná sudkyňa tento postup nezvolila a bol určený termín pojednávania so zachovaním požiadavky uvedenej v *ustanovení § 115 ods. 2 OSP* v najbližšom možnom termíne, keď v mesiaci júni 2009 bolo v oddelení „3Sp“, v ktorom je konajúca sudkyňa od 1. januára 2008 zákonnou sudkyňou, nevybavených približne 250 vecí s tým, že termíny pojednávania má určené bežne aj polroka vopred. S ohľadom na požiadavku rýchlosti konania tak urobila na mimoriadnom termíne určenom na 25. jún 2009.

31. Je povinnosťou súdu rozhodnúť so znalosťou veci, t. j. až pri dostatku informácií a podkladov na rozhodnutie. A ako už bolo uvedené, v danom prípade, vzhľadom na obsah vyjadrenia zástupcu odporcu na pojednávaní 25. júna 2009, považovala sudkyňa za potrebné vypočuť ešte konkrétneho odborného pracovníka, ktorý meritórne za odporcu konal. Bol určený preto ďalší termín pojednávania v najbližšom možnom termíne po jej návrate z dovolenky 14. júla 2009, pričom rozsudok súdu bol v zákonnej lehote vyhotovený aj expedovaný.

32. Pri procesnom postupe v danej veci zákonná sudkyňa poukázala na to, že sa riadila inak i právnym názorom najvyššieho súdu v obdobnej veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 3 Sp 16/2007 a na najvyššom súde pod sp. zn. 1 Sžo 47/2007.

33. Pokiaľ navrhovateľ v ústavnej sťažnosti tvrdí, že bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa *čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy* a jeho základné práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa *čl. 48 ods. 2 ústavy*, ako aj práva pokojne sa zhromažďovať podľa *čl. 28 ústavy*, tak s týmto zásadne zákonná sudkyňa nesúhlasí. Je toho názoru, že vo veci postupovala zodpovedne, rešpektujúc požiadavku rýchlosti konania a zachovania zákonnosti postupu.

34. Vo svojej duplike ku vyjadreniu *predsedníčky krajského súdu sťažovateľ uviedol, že krajský súd síce priznáva, že v zmysle § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve mal súd o opravnom prostriedku sťažovateľa rozhodnúť do troch dní, ale krajský súd zároveň poukazuje na to, že zákon o zhromažďovanom práve neupravuje bližšie procesné podmienky postupu súdu.*

35. K tomuto argumentu krajského súdu sťažovateľ uvádza, že zo skutočnosti, že zákon o zhromažďovanom práve neupravuje podrobný procesný postup súdu, v žiadnom prípade nemožno odvodiť, že súd nemusí rešpektovať jednoznačne formulovanú povinnosť rozhodnúť o opravnom prostriedku do troch dní, ktorá vyplýva z § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve. Na postup súdu mali byť samozrejme aplikované ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku ako všeobecnej právnej úpravy upravujúcej postup súdu v konaní. Keďže lehota troch dní na rozhodnutie súdu o opravnom prostriedku je osobitnou

procesnou úpravou lehoty, musí sa preto aplikovať vždy vtedy, keď súd rozhoduje o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia.

36. Krajský súd vo svojom vyjadrení uviedol, že z *osobitnej úpravy vyplýva skutočnosť, že prvoradým cieľom takéhoto konania je zabezpečiť jeho rýchlость, avšak aj pri tejto musí byť zachovaná zásada verejnosti. Zvolený postup súdu musí byť taký, aby zároveň bolo zaručené právo každého na verejné prerokovanie jeho veci a v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom, ako to vyplýva z čl. 48 ods. 2 ústavy*. Krajský súd ďalej vo svojom vyjadrení argumentuje, že v predmetnom prípade neexistovali zákonné dôvody na rozhodnutie o veci bez pojednávania a že súd má povinnosť rozhodnúť so znalosťou veci.

37. Podľa sťažovateľa sa tento argument krajského súdu netýka jeho námietok v ústavnej sťažnosti, a teda nie je relevantný. Sťažovateľ totiž v sťažnosti vôbec netvrdil, že krajský súd mal o jeho opravnom prostriedku rozhodnúť bez pojednávania alebo bez znalosti veci. Sťažovateľ namietal, že krajský súd nedodrжал zákonom ustanovenú povinnosť rozhodnúť o opravnom prostriedku do troch dní. Povinnosť rozhodnúť do troch dní sa nevyklučuje s tým, aby sa vo veci uskutočnilo aj pojednávanie a aby súd rozhodol na základe znalosti veci. Už v sťažnosti bolo poukázané na to, že zo všeobecnej úpravy ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o súdnom pojednávaní nevyplýva, že o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia nie je možné rozhodnúť do troch dní, a to najmä z týchto dôvodov:

a) päťdňová lehota na prípravu účastníkov pojednávania (§ 115 ods. 2 OSP) nie je kogentná (formulácia znie: „*spravidla najmenej päť dní*“), kým požiadavka rozhodnúť o opravnom prostriedku proti zákazu do troch dní (§ 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve) kogentná je (formulácia znie: „*súd rozhodne do troch dní*“),

b) v zmysle pravidla *lex specialis derogat legi generali* má špeciálna úprava (zákon o zhromažďovanom práve) prednosť pred všeobecnou normou (Občianskym súdnym poriadkom),

c) siedma hlava piatej časti Občianskeho súdneho poriadku upravuje aj ďalšie konania, v ktorých účastníci konania tiež nemajú 5 dní na prípravu pojednávania a v ktorých súd musí rozhodnúť do troch dní, pričom sa v zásade musí v týchto veciach konať aj súdne

pojednávania (napr. v konaní vo veciach registrácie kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávy obcí podľa § 250zb OSP a v konaní vo veciach registrácie kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávneho kraja podľa § 250zd OSP „*Súd rozhodne uznesením do troch dní odo dňa podania návrhu.*“).

38. Krajský súd sa vo svojom vyjadrení odvoláva aj na právny názor najvyššieho súdu, keď uvádza, že *pri procesnom postupe v danej veci zákonná sudkyňa poukázala na to, že sa riadila inak i právnym názorom najvyššieho súdu v obdobnej veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 3 Sp 16/2007 a na najvyššom súde pod sp. zn. 1 Sžo 47/2007.*

39. Interpretácia rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 47/2007 krajským súdom je však zjavne nesprávna. V danom prípade najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie mestskej časti o zákaze zhromaždenia. Najvyšší súd v rozhodnutí uviedol: *„V danom prípade konajúci súd naznačeným spôsobom nepostupoval, vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania, hoci na to neboli podmienky v zmysle § 250f, 250o alebo 250p OSP, rozsudok nevyhlásil verejne, čím účastníkovi bola odňatá možnosť konať pred súdom.“* Dôvodom zrušenia rozsudku krajského súdu bola teda skutočnosť, že krajský súd vo veci rozhodol bez pojednávania, pričom na takéto rozhodnutie neboli splnené podmienky, a že rozsudok nevyhlásil verejne. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti nikde neuvádza, že krajský súd mal v jeho veci rozhodnúť bez nariadenia pojednávania a že rozsudok nemal byť vyhlásený verejne. Namíeta, že krajský súd tieto zákonné povinnosti–nariadenia pojednávania a vyhlásenie rozsudku verejne–nevykonal v zákonom ustanovenej lehote troch dní.

40. Z uvádzaného rozhodnutia najvyššieho súdu v žiadnom prípade nevyplýva, že krajský súd nemal o opravnom prostriedku proti zákazu zhromaždenia rozhodnúť do troch dní. Práve naopak, najvyšší súd odvolávajúc sa na úpravu procesného postupu podľa § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve uvádza: *«Z citovanej právnej úpravy, ktorá je vo vzťahu k všeobecnému predpisu upravujúcemu postup súdu úpravou špeciálnou s prednostným uplatnením, vyplýva, že prvoradým cieľom konania je zabezpečiť jeho rýchlosť. S ohľadom na tento záujem sa preto v konaní použijú procesné prostriedky a postupy takým spôsobom, aby boli voči účastníkom zachované princípy spravodlivého*

procesu bez toho, aby bolo narušené právo pokojne sa zhromažďovať. V zákone použitý pojem „obdobne“ je preto potrebné vykladať tak, že voľba týchto prostriedkov a postupov je ponechaná na konajúci, súd podľa konkrétnych okolností prípadu. ... Vzhľadom na Ústavou Slovenskej republiky zaručené právo každého na verejné prerokovanie jeho veci a v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom (čl. 48 ods. 2) je potrebné v zmysle § 250q OSP vo veci nariadiť pojednávanie v najbližšej možnej dobe, na ktoré súd účastníkov predvolá v súlade s ustanovením § 51 OSP faxom alebo telefonicky, pričom nie je vylúčená ani možnosť využitia súdneho doručovateľa § 45 OSP).»

41. Nič z uvedeného nemožno podľa sťažovateľa interpretovať ako dôvod na nerešpektovanie zákonnej povinnosti súdu rozhodnúť o opravnom prostriedku do troch dní. Aj najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 1 Sžo 47/2007 jednoznačne poukazuje na to, že ustanovenie § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovaní práve je vo vzťahu k Občianskemu súdnemu poriadku špeciálnou úpravou s prednostným uplatnením, z čoho jednoznačne vyplýva, že trojdňovú lehotu pre rozhodnutie súdu je potrebné dodržať. Z tvrdenia najvyššieho súdu, že sa „v konaní použijú procesné prostriedky a postupy takým spôsobom, aby boli voči účastníkom zachované princípy spravodlivého procesu bez toho, aby bolo narušené právo pokojne sa zhromažďovať“, jednoznačne vyplýva, že krajský súd má vo veci nariadiť pojednávanie a rozsudok vyhlásiť verejne („aby boli voči účastníkom zachované princípy spravodlivého procesu“), ale zároveň musí vo veci postupovať tak, aby zachoval trojdňovú lehotu pre rozhodnutie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu o zákaze zhromaždenia („bez toho, aby bolo narušené právo pokojne sa zhromažďovať“). Rovnako z konštatovania najvyššieho súdu, že krajský súd má účastníkov na takéto pojednávanie „v najbližšej možnej dobe“ predvolať faxom, telefonicky alebo prostredníctvom súdneho doručovateľa, možno vyvodiť, že tieto prostriedky sa majú použiť preto, aby súd čo najskôr uskutočnil pojednávanie a aby rozhodol do troch dní, ako to ustanovuje zákon o zhromažďovaní práve.

42. Krajský súd mal takto postupovať aj vzhľadom na ústavný princíp proporcionality, ktorý sa podľa ustálenej praxe používa pri posudzovaní, či zásah do jedného ústavného práva vykonaný pre účely ochrany iného ústavného práva bol ústavne oprávnený a primeraný (napr. Holländer, P.: *Filosofie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006,

s. 160-173; Melzer, F.: Metodologie nalézání práva. Brno: Tribún EU, 2008, s. 40-44). Konkrétne mal aplikovať tzv. druhý krok testu proporcionality, v ktorom sa posudzuje, či bolo možné dosiahnuť ochranu základného práva (t. j. práva na uskutočnenie pojednávania vo veci a práva na verejné vyhlásenie rozsudku) iným prostriedkom, resp. spôsobom, ktorý by do základného práva (t. j. práva na súdnu ochranu zhromažďovacieho práva za podmienok za dodržania lehôt ustanovených zákonom) zasiahol šetrnejšie, resp. ktorý by do základného práva na súdnu ochranu zhromažďovacieho práva vôbec nezasiahol. V predmetnom prípade objektívne existovala možnosť prijať opatrenia, ktoré by zabezpečili aj dodržanie princípov spravodlivého procesu (t. j. uskutočnenie pojednávania a verejné vyhlásenie rozsudku) a zároveň aj rýchlu súdnu ochranu zhromažďovacieho práva spôsobom ustanoveným zákonom (t. j. rozhodnutie o opravnom prostriedku v lehote troch dní). Súd mal rýchlu súdnu ochranu zhromažďovacieho práva zabezpečiť urýchleným a efektívnym využívaním procesných prostriedkov, ktoré má k dispozícii (napr. urýchlené nariadenie pojednávania vo veci, urýchlená výzva na predloženie spisu a urýchlené predvolanie účastníkov konania na pojednávanie—a to faxom, telefonicky alebo prostredníctvom súdneho doručovateľa).

43. Ani ďalšie skutočnosti uvádzané krajským súdom vo vyjadrení nemôžu ospravedlniť postup krajského súdu. Krajský súd uvádza, že opravný prostriedok bol do podateľne súdu doručený 15. júna 2009 o 9.19 h, ale zákonnej sudkyňi bol predložený až 17. júna 2009 o 8.45 h. Krajský súd uvádza, že *vec jej mala byť predložená okamžite vzhľadom na jej osobitný režim*. Ide o nedostatok v organizácii súdu, ktorý však nemôže byť použitý na ospravedlnenie oneskoreného rozhodnutia súdu vo veci.

44. Taktiež nariadenie prvého pojednávania až na 25. jún 2009 bolo neprípustné. Keďže zákon ustanovuje, že súd rozhodne do troch dní, nariadenie prvého pojednávania až na 8. deň po podaní opravného prostriedku je neakceptovateľné. Argument súdu o zaťažení zákonnej sudkyne nie je relevantný argument, pretože ide znovu o nedostatok v organizácii súdu, ktorý nemôže byť sťažovateľovi na ujmu.

45. Navyše, termín ďalšieho pojednávania bol nariadený až na 14. júl 2009—podľa súdu sa tak stalo z dôvodu plánovanej zahraničnej dovolenky zákonnej sudkyne. Aj tento

postup súdu je neakceptovateľným porušením ustanovenej trojdňovej lehoty na rozhodnutie. Dovoľka zákonnej sudkyne nemôže byť akceptovateľným dôvodom na porušenie jasne ustanovenej zákonnej lehoty na rozhodnutie. Aj v tomto prípade ide teda o nedostatok v organizácii súdu, ktorý nemôže byť na ujmu sťažovateľových základných práv.

46. Postup krajského súdu v predmetnej veci nemá oporu ani v zákone, ale ani v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 47/2007, na ktoré sa krajský súd odvoláva. Krajským súdom citovaný právny názor najvyššieho súdu práve naopak potvrdzuje argumentáciu sťažovateľa.

47. Na základe uvedeného možno konštatovať, že rozhodnutie súdu o opravnom prostriedku po zákonom ustanovenej trojdňovej lehote (až po 29 dňoch) nie je v súlade s ústavnými požiadavkami súdnej ochrany zhromažďovacieho práva sťažovateľa. Sťažovateľ zotrúva na ústavnej sťažnosti v plnom rozsahu.

48. Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 12. decembra 2009 a tiež aj krajský súd vo vyjadrení zo 16. novembra 2009 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd pritom vychádzal zo zapožičaného súvisiaceho súdneho spisu, z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v spise ústavného súdu.

II.

49. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 11 ods. 3 zákona o zhromažďovanom práve proti rozhodnutiu obce podľa odseku 1 môže zvolávateľ do 15 dní od doručenia podať opravný prostriedok na súde, ku ktorému priloží písomné vyhotovenie rozhodnutia. Pre konanie platia obdobne ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku o preskúmaní rozhodnutí iných orgánov. Opravný prostriedok nemá odkladný účinok. Súd rozhodne do troch dní. Rozhodnutie zruší, ak neboli dané dôvody k zákazu zhromaždenia. Zvolávateľ je potom oprávnený zhromaždenie usporiadať podľa pôvodného oznámenia alebo neskôr tak, aby sa zhromaždenie uskutočnilo do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu. Ak zhromaždenie usporiada v neskoršej dobe, upovedomí o tom obec najneskôr 1 deň pred konaním zhromaždenia.

50. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp/121/09 došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa na súdnu ochranu zaručených v čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a základného práva pokojne sa zhromažďovať zaručeného v čl. 28 ústavy.

51. Sťažovateľ tvrdí, že krajský súd oneskoreným rozhodnutím, ktorým bolo zrušené rozhodnutie mestskej časti o zákaze uskutočniť verejné zhromaždenie, porušil jeho ústavné právo na pokojné zhromažďovanie. Ústavný súd preto preskúmal, či došlo k zásahu do uvedeného práva sťažovateľa a či bol takýto zásah ústavne akceptovateľný. Sťažovateľ z rovnakého dôvodu namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a práva na rozhodnutie bez zbytočných priet'ahov.

Predmetom sťažnosti inak nie sú mediálne známe udalosti konfliktu sťažovateľa s tam prítomnými čínskymi občanmi.

52. K namietanému porušeniu čl. 28 ústavy

Podľa čl. 28 ods. 1 ústavy právo pokojne sa zhromažďovať sa zaručuje.

Podmienky výkonu tohto práva ustanoví zákon v prípadoch zhromažďovania na verejných miestach, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, ochranu verejného poriadku, zdravia a mravnosti, majetku alebo pre bezpečnosť štátu. Zhromaždenie sa nesmie podmieňovať povolením orgánu verejnej správy. (ods. 2).

Podľa názoru sťažovateľa, ak by krajský súd rozhodol o jeho opravnom prostriedku v zákonnej lehote troch dní, bol by naplnený účel zhromaždenia. Oproti tomu krajský súd zastáva názor, že v záujme toho, aby bolo učinené zadosť ústavným procesným princípom verejnosti, konania bez zbytočných prieťahov a nearbitrárneho rozhodovania, krajský súd musel rozhodnúť až po lehote troch dní ustanovenej v zákone o zhromažďovacom práve.

53. Ústavný súd nemôže nezdôrazniť kľúčovú a nezastupiteľnú rolu slobody zhromažďovania v demokratickom štáte (čl. 1 ústavy). Sloboda zhromažďovania slúži v zásade k prezentácii a výmene myšlienok v otvorenej spoločnosti a k formovaniu otvorenej spoločnosti. Nové formy komunikácie nijak neoslabujú význam slobody zhromažďovania. Sloboda zhromažďovania je základným komponentom európskeho verejného poriadku, laickejšie povedané, európskej kultúry. Je bezprostredne previazaná so slobodou združovania a hlavne so slobodou prejavu, ktorá je sama oprávnené nazývaná „superslobodou“. Sloboda zhromažďovania je súčasťou a podmienkou demokracie a obmedzená môže byť tiež len opatreniami, ktoré sú v demokratickej spoločnosti nevyhnutné (čl. 28 ods. 2 ústavy). Platí zvlášť pre krajiny, ktoré majú ťaživé skúsenosti s potláčaním slobody zhromažďovania, že musia túto slobodu citlivo chrániť. Pri tejto ochrane patrí nezastupiteľná úloha súdom. Význam slobody zhromažďovania vyzdvihuje aj Súdny dvor Európskych spoločenstiev (porov. napr. prípad C-112/00, Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge v. Rakúska republika, bod 69).

54. Pri posúdení predmetnej veci vychádza ústavný súd z faktov, ktoré neboli medzi stranami sporné a podľa ktorých rozhodnutie súdu bolo vydané po 3-dňovej lehote, a teda po samotnej udalosti, v súvislosti s ktorou sa malo zhromaždenie uskutočniť. Ďalej je

významnou skutočnosťou, že sťažovateľ sa síce zúčastnil na rozhodnej udalosti, avšak bez ustálenej legálnosti ohláseného zhromaždenia.

55. Ústavný súd pred samotným posúdením, či išlo o zásah porušujúci slobodu zhromažďovania, musí zistiť, či išlo vôbec o zásah. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že k zásahu nedošlo, pretože sťažovateľ sa zhromaždenia napokon zúčastnil. Súčasťou slobody zhromažďovania je však princíp prezumpcie legality zhromažďovania. Súčasťou uvedeného princípu je navodenie pocitu právnej istoty, že ohlásené zhromaždenie je legálne. Ak panuje neistota o legálnosti zhromaždenia, môže to mať odradzujúci efekt (chilling; porov. II. ÚS 152/08 bod 37) na eventuálnych účastníkov, ktorí sa v krajnom prípade nezúčastnia zhromaždenia, napríklad z obavy, že nebude zabezpečená ochrana zhromaždenia pred skupinami s inými názormi alebo ochrana pred verejnou mocou. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ nemal istotu vo veci legálnosti svojej účasti na zhromaždení, a preto došlo k zásahu do jeho slobody zhromažďovania.

56. Zásahy do obmedziteľných slobôd musia mať v prvom rade oporu v zákone. Krajský súd tvrdí, že v záujme naplnenia procesných práv taktiež ústavného rangu v danom prípade nemohla byť dodržaná lehota ustanovená v zákone o zhromažďovacom práve. Ústavný súd však konštatuje, že v prerokovávanej veci mala byť trojdňová lehota dodržaná bezpodmienenečne. V predmetnom prípade sa plne prekrýva klasický princíp *lex specialis derogat legi generali* (bod 20 nálezu) s ústavnoprávnym argumentom, podľa ktorého je potrebné uprednostniť slobodu zhromažďovania implikovanú v trojdňovej lehote pred ústavno–procesnými garanciami zákonne vyjadrenými v Občianskom súdnom poriadku. Zhodne to konštatoval aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1 Sžo 47/2007, podľa ktorého „z citovanej právnej úpravy, ktorá je vo vzťahu k všeobecnému predpisu upravujúcemu postup súdu úpravou špeciálnou s prednostným uplatnením, vyplýva, že prvoradým cieľom konania je zabezpečiť jeho rýchlosť“ – dostupné na internete «www.supcourt.gov.sk». Právny poriadok Českej republiky obsahuje takmer identický zákon o zhromažďovaní. Nejvyšší správný súd v obdobnej veci uviedol, že „ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím, obsahuje právní normu speciální vůči právní normě obsažené v soudním řádu správním (§ 51 s. ř. s.), a proto je nutno ho přednostně uplatnit. Soud proto musí dodržet třídní lhůtu stanovenou mu

zákonem, v níž je speciální pravidlo chování obsaženo. Ústavní právo dle čl. 19 odst. 1 Listiny základních práv a svobod pokojně se shromažďovat je konkretizováno zákonem č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím; pokud by nebylo rozhodnuto o opravném prostředku v souladu s požadavkem rychlosti soudního rozhodnutí stanoveným tímto zákonem, došlo by k porušení tohoto práva.“ – rozsudok č. k. 5 As 26/2007-86 zo 4. septembra 2007, dostupné na internete «www.nssoud.cz». Ústavný súd sa v danom prípade nezaoberal otázkou, či by bolo porušením základného práva pokojne sa zhromažďovať aj také prekročenie trojdňovej lehoty na rozhodnutie súdu, pri ktorom by zostala ešte zachovaná možnosť zhromaždenie k neopakovateľnej udalosti uskutočniť.

57. Možno konštatovať, že ak ide o zhromaždenie k neopakovateľnej udalosti a zvolávateľ podal včas obci oznámenie zhromaždenia a zároveň táto včas rozhodla (k opaku porov. rozsudok Nejvyššího správního soudu ČR, sp. zn. 2 As 17/2008 z 21. februára 2008, dostupné na internete «www.nssoud.cz»), tak rozhodnutie súdu po skončení tejto udalosti môže mať dramaticky menší, niekedy azda až nulový význam. Aj dodatočné rozhodnutie ešte môže mať svoj právny význam, ale už nedokáže naplniť princíp prezumpcie zákonnosti zhromaždenia.

58. Európsky súd pre ľudské práva sa taktiež zaoberal oneskoreným rozhodnutím o legálnosti zhromaždenia (BĄCZKOWSKI AND OTHERS v. POLAND, sťažnosť č. 1543/06, rozsudok z 3. mája 2007; porov. tiež Kosař, D.: Věc BĄCZKOWSKI a další proti Polsku, Přehled rozsudků ESLP - ASPI, a. s., č. 5/2007, poradové číslo rozhodnutia 417/2007, s. 288). Na námietku vlády, že sťažovateľ sa mohol zhromaždenia zúčastniť, ESLP, uviedol, že síce berie na vedomie, že sa zhromaždenia v termíne napokon konali, ale vzhľadom na vtedajší platný zákaz sa vystavovali riziku zadržania. Zhromaždenia sa konali bez prezumpcie legality, ktorá predstavuje kľúčový predpoklad na účinnú realizáciu slobody zhromažďovania a slobody prejavu. Nepovolenie demonštrácií mohlo mať na sťažovateľa a ďalších účastníkov odradzujúci účinok (chilling effect). Zákaz mohol mať odradzujúci efekt aj na ďalších (prípadných) účastníkov, ktorí neprišli z dôvodu obavy, že nebudú chránení pred kontra-demonštrantami. Európsky súd pre ľudské práva zhodne s rozhodnutiami poľských autorít vydanými po zhromaždení konštatoval, že zásah nemal právny základ a došlo k porušeniu slobody zhromažďovania. Ústavný súd tu uvádza, že

napriek tomu, že sa daná argumentácia vzťahuje hlavne na samotný, pôvodný zákaz zhromaždenia, má vyjadrením zásady prezumpcie legality relevanciu aj pre otázku včasnosti rozhodovania. Európsky súd pre ľudské práva ďalej konštatoval, že rozhodovanie poľských úradov bez určenia lehôt a po termíne zhromaždenia znamená porušenie účinného prostriedku nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa ESĽP načasovanie (timing) verejných zhromaždení konaných pre účely vyjadrenia určitých názorov môže byť kľúčové pre politickú a spoločenskú váhu takéhoto zhromaždenia. Ak sa verejné zhromaždenie koná potom, ako daná spoločenská otázka už nie je relevantná alebo stratí svoj význam v spoločenskej či politickej debata, dopad takéhoto zhromaždenia môže byť do značnej miery obmedzený. Sloboda zhromaždenia, ak ju nie je možné realizovať v príhodnom okamžiku, môže ľahko stratiť svoj zmysel. Ústavný súd k tomu dodáva, že z perspektívy prerokúvanej veci samotný text zákona zabezpečuje účinný prostriedok nápravy, ale jeho interpretácia krajským súdom bola rozporná so slobodou zhromažďovania, resp. s právom na účinný prostriedok nápravy.

59. Ústavný súd teda konštatuje, že prekročením zákonnej trojdňovej lehoty došlo k porušeniu zákona, a preto zásah do slobody zhromažďovania nemal právny základ. Z uvedeného vyplýva, že v predmetnej veci došlo k porušeniu slobody zhromažďovania.

60. Uvedené porušenie základnej slobody z hľadiska ústavnoprávnej teórie stojí mimo režim obmedziteľnosti kvalifikovaných slobôd. Ústavný súd tak dodáva, že v prerokúvanej veci nejde o klasické vyvažovanie limitovateľnej slobody základnými právami, resp. verejnými statkami v zmysle čl. 28 ods. 2 ústavy (porov. I. ÚS 193/03 – prípad občianskeho združenia Ž., II. ÚS 152/08). Zákonodarca už stanovením trojdňovej lehoty vymedzil vzťah procesných práv a slobody zhromažďovania tak, aby pri včasnom oznámení nemohlo dôjsť k rozhodnutiu po samotnej udalosti. Obvyklý procesný komfort poskytovaný Občianskym súdnym poriadkom pri tomto druhu agendy musí ustúpiť, resp. tu nie je ani účelný. Nejde tu teda o absenciu právneho základu v zmysle čl. 28 ods. 2 ústavy, ale o porušenie garancie slobody zhromažďovania podľa čl. 28 ods. 1 ústavy bez väzby na odsek 2 tohto ustanovenia. Včasnosť konania je v niektorých prípadoch priamo komponentom hmotného základného práva. Tak je to napríklad pri rozhodovaní o väzbe vo vzťahu k osobnej slobode, pri rozhodovaní v konaniach vo volebných veciach vo vzťahu

k základným právam hlasovať, voliť a na prístup k voleným funkciám alebo implicitne, napr. pri práve na pokojné užívanie majetku (porov. Sporong and Lönnroth v. Sweden, sťažnosť č. 7151/75 a č. 7152/75, rozsudok z 23. septembra 1982; porov. tiež Report on the effectiveness of national remedies in respect of excessive length of proceedings adopted by the Venice Commission at its 69th Plenary Session, s. 6 – dostupné na internete <[http://www.venice.coe.int/docs/2006/CDL-AD\(2006\)036rev-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2006/CDL-AD(2006)036rev-e.pdf)>, tiež In: Can excessive length of proceedings be remedied?, Collection Science and technique of democracy, No. 44, Council of Europe Publishing, Strasbourg 2007, s. 16)

61. Vzhľadom na krátkosť lehoty vo vzťahu k zhromažďovaciemu právu musí súd konať neodkladne a využiť všetky možné prostriedky, aby bol dodržaný zákon. Pojednávanie je nutné nariadiť v najbližšej možnej dobe, hoci aj nasledujúci deň. V danom prípade prichádza do úvahy aj predvolanie pomocou faxu, telefónom či súdnym doručovateľom. Je už potom vecou účastníkov konania, či využijú svoje ústavné procesné práva. Ak nie, súd rozhodne v ich neprítomnosti, prípadne bez ich vyjadrení. Možno tu pripomenúť princíp permanentného, kontinuálneho výkonu štátnej moci.

62. Na dôležitosť krátkych lehôt upozorňuje aj materiál Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly vydaný Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), ktorá je uznávanou autoritou v otázkach ľudských práv. V danom texte sa uvádza, že organizátorom podujatia by malo byť umožnené odvolať sa proti rozhodnutiu administratívnej autority o zhromaždení na nezávislý súd. Tento prieskum by mal byť „de novo“ (plný prieskum) s možnosťou zrušenia rozhodnutia a vrátenia veci administratívnej autorite na nové rozhodnutie. Takýto prieskum má byť natoľko promptný, aby bol prípad prerokovaný a rozhodnutie vydané pred plánovaným zhromaždením tak, aby sa zhromaždenie mohlo uskutočniť, ak súd zruší administratívne rozhodnutie. [„The assembly organizers should also be able to appeal the decision of the regulatory authority to an independent court or tribunal. This should be a de novo review, empowered to quash the contested decision and to remit the for a new ruling. Any such review must also be prompt so that the case is heard and the court ruling published before the planned assembly date (in order to make it possible to still hold the assembly if the court invalidates the restrictions). One option to expedite this process would be to require the courts to give

priority to appeals against restrictions on assemblies so as to permit the completion of judicial review prior to the date of the assembly.“ In: Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, OSCE. Warsaw 2007, s. 53 – dostupné na internete «www.osce.org/item/23835.html»].

63. Ústavný súd pripomína, že úloha všeobecného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu o legálnosti zhromaždenia nie je náhodná. Je racionálne, že zhromaždenie sa oznamuje obci, pretože tá má najlepšie poznatky o mieste zhromaždenia a o ďalších relevantných skutočnostiach. Obec však nie je nezávislá, môže napr. rozhodnúť s politickým zámerom, alebo aj prosto neodborne. Je preto nevyhnutné, aby rozhodnutie o zákaze zhromaždenia bolo preskúmateľné súdom, pretože „v materiálnom právnom štáte sú súdy vzhľadom na svoju nezávislosť (čl. 141 ods. 1 a 2 a čl. 144 ods. 1 ústavy), viazanosť len právom (čl. 144 ods. 1 ústavy) a znalosť práva na prvom mieste povolané brániť základné práva a slobody, (...). Súdy sú zároveň vzhľadom na svoju znalosť práva vo vzťahu k ľudským právam „najpovolanejším štátnym orgánom.“ – porov. II. ÚS 111/08.

64. Nadväzujúc na úvodné pasáže o význame slobody zhromažďovania ústavný súd ešte vo všeobecnosti dopĺňa, že mnohé kľúčové okamihy československých a slovenských dejín boli previazané so slobodou zhromažďovania. V tejto súvislosti možno upozorniť na diskusiu o slobode zhromažďovania z konca 60. rokov (Pavlíček, V., Novotný, O.: Ke vzťahu ústavnej slobody pouličných průvodů a manifestací a tresného činu výtržnictví. Právník 9/1967, s. 874-878) a pripomenúť udalosti z roku 1968, jednak prijatie zákona č. 126/1968 Zb. o niektorých prechodných opatreniach na upevnenie verejného poriadku a hlavne prijatie zákonného opatrenia predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 99/1969 Zb. o niektorých prechodných opatreniach potrebných na upevnenie a ochranu verejného poriadku - tzv. obuškového či pendrekového zákona (Porov.: Gronský, J.: Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa, Svazek III, 1960-1989. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 143 a nasl. a s. 269 a nasl.). Z ďalšieho obdobia možno spomenúť napríklad udalosti tzv. Sviečkovej demonštrácie (Charta 77: Dokumenty 1977-1989, Svazek 2, dokument 454 s. 990. Praha: Ústav pro soudobé dějiny, 2007), manifestácie k 70. výročiu vzniku Československa (dokument 497, 499, 500 a 501, tamtiež), manifestácie ku Dňu ľudských práv 10. decembra 1988 (dokument 506, tamtiež) smerujúce

až k udalostiam v roku 1989. Zákony združovací, zhromažďovací a petičný boli vzápätí prvými lastovičkami návratu plnohodnotného správneho súdnictva chrániaceho občianske slobody pred mocou verejnej správy. Uvedená historická skúsenosť ešte umocňuje nutnosť obozretnej ochrany slobody zhromažďovania.

64. K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd (ods. 2).

Ako už bolo uvedené, oneskorené rozhodnutie považoval ústavný súd za porušenie priamo hmotného základného práva. Inak, konanie ako také nevykazovalo žiadne ďalšie procesné pochybenia chránené čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, sťažovateľovi nebol odoprený prístup k súdu, a preto sa v okolnostiach danej veci nie je nutné porušením daného práva osobitne zaoberať.

66. K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov(...)

Uvedené ustanovenie sa spravidla aplikuje na tie typy priet'ahov, ktoré majú procesný charakter. Okrem toho však existujú prípady, keď prekročenie stanovených lehôt zasahuje do hmotného základného práva, a preto sú takéto „priet'ahy“ chránené priamo v rozsahu hmotného základného práva. Tak je to napríklad pri rozhodovaní o väzbe vo vzťahu k osobnej slobode, pri rozhodovaní v konaniach vo volebných veciach vo vzťahu k základným právam hlasovať, voliť a na prístup k voleným funkciám alebo implicitne, napr. pri práve na pokojné užívanie majetku (porov. bod 39). V predmetnej veci došlo

prekročením zákonných lehôt k zásahu do základného práva na pokojné zhromažďovanie, a preto sa porušením čl. 48 ods. 2 ústavy nie je nutné osobitne zaoberať.

67. K návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

Sťažovateľ požaduje od krajského súdu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 €. Žiadaná suma má teda symbolický význam. Európsky súd pre ľudské práva spravidla takejto žiadosti nevyhovie a uvádza, že konštatovanie porušenia základného práva je dostatočné (FORTUM CORPORATION v. FINLAND, sťažnosť č. 32559/96, rozsudok z 15. júla 2003, § 47 - § 49; PAPASTAVROU & OTHERS v. GREECE, sťažnosť č. 46372/99, rozsudok týkajúci sa spravodlivého zadosťučinenia z 18. novembra 2004, § 18 - § 20; KATSOU LIS AND OTHERS v. GREECE, sťažnosť č. 66742/01, rozsudok týkajúci sa spravodlivého zadosťučinenia z 24. novembra 2005, § 23 - § 25). Ústavný súd však akceptoval návrh sťažovateľa, pretože žiadaná suma, tak ako ju vníma ústavný súd, má pre sťažovateľa principiálny význam a má predstavovať vyjadrenie jeho snahy o vyriešenie ústavnoprávných nejasností v otázkach slobody zhromažďovania (porov. Ihering, R.: Boj o právo. Bratislava: Kalligram, 2009), a nie je nástrojom vyjadrenia akejsi emotívnosti voči krajskému súdu.

68. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátkou Mgr. K. B. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 € (20 950 Sk). Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie k sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 3 x 115,90 € (za jeden úkon

právnej služby) a 3 x 6,95 € režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 245,70 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

69. Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohoto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2010